

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod:	19 Gorffennaf, 2022
Aelod Cabinet:	Cyng. Berwyn Parry Jones
Swyddogion Cyswllt:	Steffan Jones, Pennaeth Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol Huw Williams, Pennaeth Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd (YGC)
Rhifau Cyswllt:	32402 / 32426

Pwnc:

ADRODDIAD HERIO PERFFORMIAD AELOD CABINET ADRAN PRIFFYRDD A BWRDEISTREFOL AC YMGYNGHORIAETH GWYNEDD

Y PENDERFYNIAD A GEISIR

Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad.

Y RHESYMAU PAM FOD ANGEN PENDERFYNIAD

Er mwyn sicrhau rheoli perfformiad yn effeithiol.

Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw diweddarau fy nghyd aelodau ar yr hyn sydd wedi digwydd yn y meysydd yr wyf yn gyfrifol amdanynt fel yr Aelod Cabinet dros Priffyrdd a Bwrdeistrefol. Bydd hyn yn cynnwys amlinellu'r hyn sydd wedi digwydd yn erbyn addewidion Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023; lle mae'r mesurau perfformiad arni; a'r diweddaraf o ran cynlluniau arbedion a thoriadau.
- 1.2 Hoffwn eich atgoffa bod yr holl faterion eisoes wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu craffu gennyf mewn cyfarfod o Dîm Rheoli'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol.

- 1.3 Ar y cyfan rwy'n gyfforddus gyda pherfformiad y mesurau sydd wedi eu hadrodd arnynt. Mae cryn waith yn wynebu'r Adran er sicrhau y byddwn yn cyrraedd perfformiad ailgylchu statudol Llywodraeth Cymru erbyn 2025. Rydym hefyd yn falch o adrodd ein bod wrthi'n sefydlu 5 Tîm Tacluso er mwyn gwella delwedd y Sir drwy fuddsoddi mewn harddu ein cymunedau.

2. PROSIECTAU CYNLLUN CYNGOR GWYNEDD 2018-2023 (Blaenoriaethau Gwella)

- 2.1 Nodir isod cynnydd sydd wedi ei wneud hyd yma yn erbyn prosiectau blaenoriaethau gwella'r Adran. Yn gyffredinol, teimlaf fod bob prosiect ar hyn o bryd yn mynd i'r cyfeiriad cywir yn erbyn yr addewidion yr ydym wedi eu gwneud yng Nghynllun y Cyngor. Mae'n bwysig nodi bod blaenoriaethau gwella'r adran yn rhai hir dymor sydd yn cyffwrdd elfennau pwysig iawn o'n gwasanaethau. Fodd bynnag, rhan bwysig o'r gwaith yw ymgysylltu â'r cymunedau er deall a chlywed beth sydd yn bwysig iddynt. Bydd y gwaith yma yn cyd-fynd â 'Cynllun Ymgysylltu Ardal Ni 2035'.

Cymunedau Glan a Thaclus

Roeddem yn llwyddiannus yn derbyn cefnogaeth unfrydol gan y Cabinet er mwyn sefydlu 5 Tîm Tacluso 'Ardal Ni'. Lanswyd y prosiect yn Arfon ar ddechrau fis Mawrth. Cawsom adborth gwych gan aelodau'r cyhoedd ac mae bwrlwm nawr er sefydlu'r timau i fod yn weithredol ar draws Gwynedd.

Mae Swyddog Prosiect Tîm Tacluso 'Ardal Ni' yn ei le fydd yn cydweithio'n agos gyda holl fudd-ddeiliaid y prosiect, gan feithrin perthynas effeithiol a dylanwadol gyda grwpiau cymunedol ag aelodau etholedig er mwyn adnabod gwaith sydd angen ei dargedu er cyflawni cymunedau glan a thaclus.

Er mwyn gwireddu'r hyn addawyd o fewn ein hadroddiad bwriedir gweithredu'r isod:

Rhaglennu Gwaith y Timau

- Bydd cylchdeithiau'r Timau yn seiliedig ar yr ardaloedd adfywio/ardal ni.
- Er mwyn ymateb i faterion brys byddem yn sicrhau hyblygrwydd o fewn y rhaglen waith.
- Rydym yn rhagweld bydd y ceisiadau o wahanol leoliadau yn siapio'r rhaglen waith i'r dyfodol.
- Fel egwyddor, byddwn yn rhoi sylw teg i bob tref fawr, pentref mawr a phentref bach o fewn yr ardaloedd adfywio ble bydd y Timau yno am gyfnod o amser penodol yn ôl y galw.
- Byddwn felly yn gallu rhannu gyda'r aelodau lleol pryd fydd Tîm yn eu hardal ac felly'n gallu derbyn unrhyw geisiadau ganddynt.

Y Gyfundrefn Gysylltu

Mae sicrhau cyswllt modern, clir ac amserol yn holl bwysig, felly gwelir isod y gyfundrefn y credwn fydd yn gweithio orau:

- Fel y gwnaethom amlygu o fewn ein hadroddiad Cabinet, byddwn yn gwneud defnydd o dechnoleg fodern er mwyn derbyn ceisiadau am waith gan aelodau lleol.
- Rydym wedi bod mewn trafodaethau gyda'r Tîm TG er mwyn datblygu system FFOS ble bydd gan Gynghorwyr a Chynghorau Cymuned fynediad i'r system FFOS er mwyn creu cais am waith.
- Trwy'r system yma bydd modd anfon neges yn syth i ddyfais symudol y gweithwyr a diweddarau unrhyw geisiadau.
- Bydd modd i'r aelodau nodi cais fel un arferol neu un brys.

Cryfhau Cyfathrebu ac Ymgysylltu

Mae'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn weledol iawn gydag agweddau'r gwasanaeth yn cyffwrdd ar bob trigolyn trwy'r Sir. Gellir ychwanegu gwerth at waith yr Adran drwy gynlluniau cyfathrebu ac ymgysylltu effeithiol; er enghraifft ymgyrchoedd atal mân sbwriel neu faw ci, neu ymgyrchoedd a chanllawiau i annog ail-ddefnyddio, ail bwrpas a lleihau gwastraff. Mae hefyd yn hynod bwysig fod trigolion yn hyderus yng ngwasanaethau'r Adran a bod eu pryderon ac ymholiadau yn cael eu ymdrin yn effeithiol.

Mae'r prosiect hwn wedi cychwyn yn ddiweddar gan ddechrau drwy adolygu ein trefniadau cyfathrebu cyfredol, sefydlwyd grŵp tasg gyda chynrychiolwyr trawsadrannol (tîm Galw Gwynedd, tîm y we a'r Uned Gyfathrebu ac Ymgysylltu Corfforaethol). Mae'r tîm wedi adnabod bod angen cryfhau ein ffrydiau cyfathrebu drwy ganolbwyntio yn benodol ar ddiweddarau cwsmeriaid ynglŷn â'i ymholiadau. Er mwyn gwireddu'r nod hwn bydd gwaith i ddatblygu'r map rhyngweithiol i'w osod yn gyhoeddus ar wefan y Cyngor. Y bwriad yw gosod gwahanol asedau'r adran ar fap ble bydd modd i gwsmeriaid weld statws yr ased ac adrodd ar unrhyw ddiffyg.

Budd i'r Cwsmer:

- Dull rhwydd o adnabod a dewis ased penodol problemus mewn haen ar fap.
- Gallu i glicio ar yr ased penodol os am adrodd problem.
- Gweld y drefnlen cynnal sy'n gysylltiedig â'r ased dan sylw.
- Gweld os yw'r broblem eisoes wedi ei hadrodd - â'r Cyngor yn ymwybodol o'r mater.
- Gallu penderfynu os oes wir angen parhau i adrodd am y broblem.
- Sicrhau fod modd i gwsmer cael diweddariad am statws y broblem.

Budd i'r Gwasanaeth:

- System ganolig i gadw gwybodaeth am drefnlenni a rhaglenni gwaith y gwasanaeth yn gywir, cyfredol a diogel.
- Osgoi sawl galwad am yr un broblem.
- Galluogi'r Gwasanaeth i ymateb yn effeithiol i'r ased cywir.
- Galluogi'r Gwasanaeth i weithio yn symudol gyda gwybodaeth byw yn cyflwyno i'w dyfais/taled yn y cerbyd.

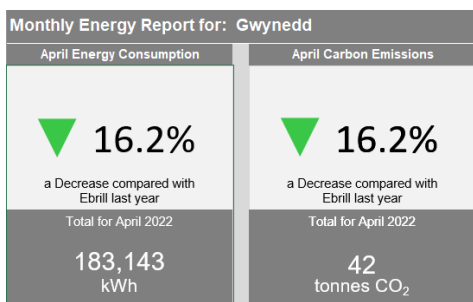
- Gwasanaeth yn gallu ymateb yn llawer cynt, er enghraifft fydd y Gwasanaeth yn gallu derbyn ceisiadau yn fyw wrth fynd rownd yn gwneud gwaith.
- Effeithlonrwydd gwasanaeth, yn sgil fydd un swyddog yn mynd i asesu pob ased unwaith.
- Gwybodaeth ar fap am alluogi'r Gwasanaeth i gynllunio cylch gwaith yn fwy Effeithlon.
- Cyfle i arbed disel yn ogystal.

Prosiectau Eraill

Rhaglen Newid Goleuadau Stryd i LED

Yn yr adroddiad diwethaf, nodais fod y gwaith o newid ein goleuadau stryd ac arwyddion i dechnoleg LED yn parhau. Mae'r Gwasanaeth Goleuo yn gweithio ar amnewid goleuadau stryd ac arwyddion i dechnoleg LED gyda threfniant o bylu yn ogystal. Mae'r gwaith yma'n parhau ac yr ydym yn y flwyddyn olaf o'r prosiect erbyn hyn ac yn falch o adrodd bod oddeutu 17,500 o lampau wedi eu newid gydag oddeutu 200 yn weddill. Yn ychwanegol i'r cynllun gwreiddiol rydym wedi mabwysiadu 300 o lampau ychwanegol gan ACGCC sydd yn rhan o'r gwaith dad-dryncio yr A487. Yn sgil y datblygiad yma, rhagwelir y bydd y gwaith wedi ei gwblhau erbyn diwedd y flwyddyn.

Mae'r graff isod yn amlygu lleihad yn allyriadau CO₂ (Goleuadau Stryd) o ganlyniad y prosiect:

Prosiect Adolygu Rheolaeth Fflyd y Cyngor

Un elfen o'r prosiect hwn yw rheoli defnydd o gerbydau'r Cyngor. Mae'r prosiect yma yn parhau i fod ar waith gyda threfn ymgynghori wedi cymeryd lle ers sicrhau cydymffurfiaeth ar gyfraith gyflogaeth. Mae'r gwaith wedi cymeryd yn hirach na'r disgwyl ond yn agos i gyrraedd diwedd glo.

Elfen bwysig arall o'r prosiect rheolaeth fflyd yw di-garboneiddio'r fflyd. Mae hyn yn cyd-fynd gyda 'Blaenoriaeth Gwella 8 Cynllun y Cyngor 2018-23 - Ymateb i'r Argyfwng Newid Hinsawdd'. Yr ydym wedi ymrwymo i gymryd camau pendant i leihau allyriadau carbon ac ymdrechu am ddyfodol ddi-garbon sydd yn cynnwys edrych am ffyrdd arloesol.

Yr ydym wedi cynnal adolygiad o holl gerbydau'r Cyngor gyda chymorth Llywodraeth Cymru ac yn paratoi strategaeth fflyd fydd yn cael ei drafod yn y Bwrdd Hinsawdd yn fuan. Byddwn yn edrych ar gyfleon o ychwanegu at ein fflyd fechan o gerbydau trydan ynghyd ac uchafu pwyntiau gwefru o fewn ein depo a swyddfeydd ac mae grant o £300k wedi ei dderbyn ar gyfer yr elfen yma. Bydd y gwasanaeth casglu yn derbyn dau gerbyd casglu ysbwriel trydan a rhagwelwn bydd y rhain gyda ni erbyn yr Hydref.

Prosiect Caeau Chwarae

Mae meysydd chwarae yn bwysig i blant, rhieni a gofalwyr plant ond oherwydd bod offer chwarae'n ddrud ac arian yn hynod brin, mae eu cynnal mewn modd sy'n ddiogel i blant a phobl ifanc allu eu mwynhau yn heriol.

Yr ydym yn falch o adrodd bod y Gwasanaeth wedi llwyddo denu grant am arian gan Lywodraeth Cymru ac wedi llwyddo i osod cyfanswm o 14 cyfarpar newydd mewn ardaloedd difreintiedig ar draws Gwynedd. Fel rhan o waith cynnal yr Adran rydym hefyd yn y broses o newid 5 cyfarpar arall eleni.

Gwelir isod enghreifftiau o waith diweddaraf y Gwasanaeth:

- Cydweithio â Grŵp Cymunedol i uwchraddio cae chwarae Lon y Glyder a chynorthwyo gyda threfniadau er mwyn iddynt sefydlu gardd gymunedol er budd y gymuned.
- Cyflwyno cylchfan addas ar gyfer plant mewn cadair olwyn ym maes chwarae Trehwfa, Coed Mawr, Bangor.
- Cyflwyno ffrâm dringo amlbwrpas ym Mhorthmadog, Mynydd Llandygai a Bethel mewn partneriaeth â'r grwpiau cymunedol / cynghorydd lleol.

Toiledau Cyhoeddus

Yr ydym yn edrych ar ddwy elfen benodol o fewn y Gwasanaeth Toiledau Cyhoeddus:

- Edrych ar ymestyn/addasu ein hamseroedd agor.
- Gosod peiriannau talu modern sy'n derbyn cerdyn.

Yn dilyn llacio'r cyfyngiadau Covid fe welsom gynnydd mawr yn y niferoedd o dwristiaid yn ymweld â Gwynedd. Er sicrhau ein bod yn darparu'r gwasanaeth gorau byddwn yn edrych ar sut allwn addasu amseroedd agor y toiledau yn ôl y galw ac unrhyw opsiynau perthnasol eraill.

Byddwn hefyd yn cynnal awdit o'r drefn codi tal ar ddefnydd rhai o'r toiledau sydd yn eu lle ar hyn o bryd gan gysidro gosod peiriannau talu modern sy'n derbyn taliad gyda cherdyn neu arian parod.

3. PERFFORMIAD

3.1 O ran mesurau'r Adran, 'rwyf yn eithaf hapus gyda'u perfformiad. Fodd bynnag, tynnaf eich sylw i'r prif faterion sydd yn codi.

3.2 **Gwasanaeth Gwastraff ac Ailgylchu** - fel sydd wedi ei adrodd arno yn flaenorol, mae'n hanfodol ymdrin â gwastraff mewn modd cywir os am amddiffyn ein hamgylchedd. Mae Economi sy'n hybu ail-ddefnyddio ac ailgylchu gan leihau gwastraff (Economi Gylchol) yn hanfodol wrth i ni weithio at y nod yma. Mae yn ofyn statudol i'r Cyngor gyrraedd 70% erbyn diwedd Mawrth, 2025 a bydd angen datblygu strategaeth a chynllun gweithredu clir er cyrraedd y nod yma.

Un elfen fydd cyfleon o fewn y pennawd Economi Gylchol sydd am symud rhai prosiectau gam ymhellach, ond hefyd yn edrych a'r gyfleoedd newydd i ymateb i'r blaenoriaethau sydd wedi cael eu gosod gan Lywodraeth Cymru sef:

- Lleihau faint o wastraff a gynhyrchir a / neu symud gwastraff i fyny'r Hierarchaeth Gwastraff, yn enwedig o ran cynyddu'r gwastraff sy'n cael ei aildefnyddio a'i atgyweirio;
- Rhagor o gynnydd mewn cyfraddau ailgylchu – gan gynnwys ar gyfer safleoedd annomestig;
- Lleihau allyriadau sy'n ymwneud â'r economi gylchol, gan gynnwys datgarboneiddio seilwaith gwastraff a gweithrediadau gwastraff a'r ffordd maent yn gwrthsefyll newid yn y hinsawdd;
- Cynyddu effeithlonrwydd adnoddau a gweithgarwch economaidd sy'n gysylltiedig â'r economi gylchol yng Nghymru.

Mae'r tabl isod yn amlygu ein perfformiad ailgylchu fesul blwyddyn a fesul chwarter hyd at ddiwedd Mawrth, 2021/22.

	Q1	Q2	Q3	Q4	Cyfanswm
2018/2019	65%	62%	62%	62%	62.31%
2019/2020	64%	65%	66%	64%	64.74%
2020/2021	67%	69%	63%	62%	65.87%
2021/2022	69%	61%	62%	65%	64.17%
2022/2023					
2023/2024					
2024/2025					Rhaid bod ar 70%

Rydym fel Adran yn darparu gwasanaeth casglu ailgylchu wedi ei ddioli i drigolion Gwynedd sydd wedi ei sefydlu er mwyn sicrhau bod deunyddiau yn cael ei ailgylchu i'r safon uchaf. Mae'r tabl isod yn rhoi syniad o bwysau deunyddiau ailgylchu a gesglir o'r ffrwd gwastraff tai a'r broses ailgylchu:

Deunydd	Ebrill-Mawrth 2021/22	I ble mae'n mynd	Y broses ailgylchu
Gwydr	4,717.34t	Rydym yn gyrru'r gwydr a gesglir i gwmni ailgylchu Berryman yn Ne Kirby.	Mae Berryman yn arbenigo mewn dulliau newydd o ymdrin â gwydr er mwyn rhoi ail-fywyd i'r deunydd. Mae'r deunydd newydd yma'n cael ei ddefnyddio i gynhyrchu poteli/jariau newydd i gynhyrchion adeiladu, inswleiddio a llawer mwy.
Poteli Plastig	1,092.08t	Jayplas Recycling. (Mae gan y cwmni yma amryw o safleoedd ar draws y DU sydd yn arbenigo mewn ailgylchu gwahanol fathau o blastigion i'r safon uchaf).	Yma, caiff y poteli plastig eu hanfon trwy system brosesu er mwyn cynhyrchu 'PET Flakes' sydd yna'n cael eu gwerthu i gwmnïau sydd yn eu mowldio er mwyn creu pecynnau bwyd newydd.
Papur	3,327.10t	Melin Bapuru Palm sydd wedi ei leoli ger King's Lynn.	Yma, caiff ein llwythi papur ei gyrru trwy beiriant papur newydd. Hwn yw'r peiriant mwyaf o'i fath yn y byd. Ar gyflymder o bron i 2,000m/munud mae ganddo'r gallu i gynhyrchu 400,000 tonnall fetrig o bapur newydd y flwyddyn.
Bwyd	2,693.78t	Safle Treulio Anerobig GwyrriAD yng Nghlynnog Fawr.	Mae GwyrriAD - sy'n cael ei gynnal gan Biogen ar ran y Cyngor - yn ganolfan arbenigol sy'n troi gwastraff bwyd yn ynni trydan i'r grid cenedlaethol. Mae hefyd yn cynhyrchu gwrtaith ar gyfer tir amaethyddol.
Caniau Dur	Cyfanswm o 482.26t o ganiau dur/alwminiwm.	EMR (European Metal Recycling).	Caiff ein caniau dur eu prosesu yn safle EMR ger Lerpwl. Yma, mae ein caniau yn cael eu torri yn fan drwy ddefnyddio 'mega shredder' sydd â'r pŵer i ailgylchu car bob 15 eiliad.
Caniau Alwminiwm		Tandom Metallurgical Recycling.	Mae Tandom yn defnyddio llinell rwygo ar gyfer ailgylchu ein caniau alwminiwm. Trwy'r llinell rwygo yma caiff ein caniau eu torri lawr i gronynnau 50mm. Yna, caiff y dur ei wahanu trwy ddefnyddio magnet.
Gwastraff Gardd	4,568.38t	Gwrtaith Gwynedd	Mae'r gwastraff gwyrdd sydd yn cael ei brosesu ar safle Gwrtaith Gwynedd ger Pwllheli yn cael ei droi yn gyson mewn gwynt compost. Mae rhan helaeth o'r deunydd wedi'i brosesu yn cael ei gompostio a'i ddefnyddio ar gaeau ffermwyr.
Gwastraff Gweddilliol	Domestig – 17,970.79t Masnachol – 4,712.70t Glanhau Strydoedd – 1,592.25t Swmpus – 295.70t Canolfannau Ailgylchu – 2,784.32t	Parc Adfer.	Mae ein gwastraff gweddilliol yn cael ei brosesu yn safle Parc Adfer ar Lannau Dyfrdwy. Mae'r safle yma yn gyfleuster gwres a phŵer sy'n cynhyrchu digon o egni i bweru mwy na 45,000 o gartrefi a busnesau yn y UD. Fe sefydlwyd y safle fel rhan o Bartneriaeth Cyhoeddus-Preifat gyda chefnogaeth Llywodraeth Cymru i wasanaethu pum awdurdod lleol sy'n rhan o Bartneriaeth Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru.

- 3.3 **Adolygiad Ffordd Gwynedd Gwasanaeth Gwastraff** - Fe wnaethom nodi yn yr adroddiad diwethaf bod llithriad wedi bod o ran cychwyn yr adolygiad Ffordd Gwynedd. Rydym yn falch o adrodd bod y gwaith yma bellach yn weithredol gyda 5 maes gwaith penodol wedi ei adnabod. Yn ogystal â hyn mae WRAP Cymru yn cynnal adolygiad sy'n canolbwyntio ar ein trefniadau casglu. Gobeithiwn rannu canfyddiadau'r arolygon yma yn ein hadroddiad nesaf.
- 3.4 **Gwasanaeth Cynnal Priffyrdd** - Wedi adolygiad Ffordd Gwynedd o'r gwasanaeth, mae'r drefn newydd o weithio wedi ei roi yn ei le ers y 1af o Ebrill eleni. Da yw nodi bod y gwaith yma yn llwyddiant ac wedi cyfarch y drefn hanesyddol o weithio. Yr ydym hefyd yn y broses o ddiweddarau ein Cynllun Cynnal Asedau er adlewyrchu gofynion newydd y Cod Ymarfer sydd â phwyslais ar reoli risg. Yr ydym hefyd yn ail edrych ar ein trefn cynnal ymylon ffyrdd a threfn ymdrin â chwyn a bydd yn rhan o waith adolygiad ein Cynllun Cynnal Asedau priffyrdd.
- 3.5 **Gwasanaeth Glanhau Strydoedd** - Mae cryn bwysau ar y gwasanaeth hwn ers y cyfnod yr argyfwng lle gwelir mwy o fan ysbwriel, biniau yn llawn a phroblemau o faw ci i'w weld wedi cynyddu. Tra ein bod yn cadw ar ben y sefyllfa, 'rwyf yn rhagweld y daw materion fel hyn i'r wyneb yn y gwaith ar y prosiect 'Cymunedau Glan a Thaclus'. 'Rwyf yn falch o adrodd hefyd y bu i ni allu cynnal ymgynghoriad a'r Orchymyn Cŵn sydd i'w gyflwyno ac mae llawer o ddeunydd da wedi ei gofnodi o'r ymgynghoriad hwn. Elfen arall o waith fydd yn rhan o'r gwasanaeth hwn fydd 'Timau Cymunedau Glan a Thaclus'. Cafodd adroddiad ei gyflwyno gerbron y Cabinet ar y 30/11/21 yn amlinellu ein bwriad o sefydlu timau gwaith er mwyn gwella delwedd a harddu ein cymunedau o fewn y Sir. Rydym yn falch o adrodd bod ein penderfyniad wedi ei gefnogi yn unfrydol.
- 3.6 **Glanhau Stryd /Biniau Ailgylchu ar y Stryd** - Mae'r Adran yn edrych ar gyflwyno biniau ailgylchu man ysbwriel o fewn ein prif canolfannau, byddwn yn ariannu'r biniau yma drwy grant Trefi Taclus. Byddwn yn cydgorio negeseuon codi ymwybyddiaeth y cyhoedd i sicrhau eu bod yn cyflwyno deunyddiau gwaredu yn y biniau cywir.

Rydym yn awyddus i foderneiddio ein darpariaeth o finiau felly byddwn yn gosod a threialu biniau clyfar ar ein strydoedd. Mae'r biniau yma yn hynan-gywasgu'r sbwriel ac yn cael ei bweru gan ynni solar. Rydym wedi archebu 4 bin clyfar eleni er mwyn eu treialu. Os yn llwyddiannus ac yn derbyn grant ychwanegol er mwyn archebu rhagor ohonynt gall hyn arwain at arbedion o ran costau casglu gwastraff.

- 3.7 **Clwy yr Onnen** - Mae tîm bellach wedi'i sefydlu i ddelio â'r clwyf. Prif bwrpas y tîm yw cynnal archwiliadau o goed ynn ar dir a ffyrdd y Cyngor, asesu eu cyflwr â llunio rhaglen waith i ddelio â'r rhai sy'n peri risg diogelwch i'r cyhoedd. Yn ogystal, byddant yn cynnig cyngor i adrannau'r Cyngor a pherchnogion coed preifat mewn perthynas â'r clwyf ac yn paratoi pecynnau gwybodaeth ac adnoddau amrywiol ar wefan allanol y Cyngor er mwyn codi ymwybyddiaeth y cyhoedd amdano.

Er y bydd y tîm yn gweithredu i bob pwrpas fel 'siop un stop', mewn perthynas â thiroedd a ffyrdd y Cyngor, ni fyddant yn cymryd drosodd cyfrifoldebau archwilio a thrin coed rheolaidd pob adran. Ni fyddant ychwaith yn gweithredu fel y pwynt cyswllt cyntaf mewn perthynas â derbyn cwynion am goed diffygiol ar diroedd a ffyrdd y Cyngor. Disgwylir y bydd swyddogion yr adrannau perthnasol yn parhau yn y rôl hon a throsglwyddo unrhyw faterion i'r tîm ond ar ôl iddynt gwblhau eu harolygiadau cychwynnol.

Mae coed yn amsugno carbon ac yn ei storio wrth ryddhau ocsigen yn ôl i'r awyr. O ganlyniad, fe all ein rhaglen torri coed effeithio ar allu'r Cyngor i gyflawni ei darged o ddod yn garbon niwtral erbyn 2030. I'r perwyl hwn, mae'r tîm yn gweithio'n agos iawn gyda'r Gwasanaeth Cefn Gwlad yn yr Adran Amgylchedd i edrych i mewn i ffyrdd o ddigolledu am hyn a cheisio cyfleon partneriaethu gydag awdurdodau a sefydliadau eraill i baratoi cynlluniau ar gyfer tyfu ac ailblannu coed sy'n cael eu torri.

- 3.8 **Achrediadau BSi** - Mae'r Adran wedi llwyddo gyda throsglwyddo o Achrediad 18001 (Bsi) a chyrraedd gofynion 45001 oedd yn ofynnol i'w gwblhau cyn yr Hydrefn eleni. Mae hyn yn golygu ein bod yn cwrdd â gofynion uchel o gyflwyno gwasanaeth gyda systemau rheoli a threfniadau lechyd a Diogelwch sydd yn cael eu monitro gan Bsi ar gyfer yr achrediad.

Mae awdit yn cael ei gario allan ddwy waith y flwyddyn er sicrhau ein bod yn cadw at y gofyn a cheir hyn ei wneud ar wahanol feysydd o fewn ein 'scope'.

Yr ydym hefyd a'r Achrediadau canlynol sef:

- BSi 14001 - Amgylchedd
- BSi 9001 - Safon

Yr un yw'r drefn o ran awdit lle bydd yr archwiliwr Bsi yn ymweld ar Adran ddwy waith pob blwyddyn er cynnal archwiliad manwl o'n trefniadau.

4. SEFYLLFA ARIANNOL/ARBEDION

- 4.1 Roedd yr alldro refeniw terfynol ar gyfer yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn dangos gorwariant o £746k. Fodd bynnag, penderfyniad y Cabinet oedd bod yr Adran yn derbyn cymorth ariannol un-tro o £746k i ddiddymu'r gorwariant yn llwyr, o ystyried yr amgylchiadau eithriadol yn ymwneud â'r argyfwng eleni, fel bod modd i'r adran symud ymlaen i wynebu her 2022/23. Bydd adolygiad o sefyllfa ariannol 2022-23 yr Adran yn cael ei gynnal fel rhan o'r adolygiad refeniw ddiwedd Awst, ac adroddir i'r Cabinet ym mis Hydref 2022.

- 4.2 Mae'r gorwariant a'r problemau amlycaf i'w gweld unwaith eto eleni o fewn y Gwasanaeth Casglu Gwastraff, ac yn rhagweld heriau ariannol sylweddol dros y flwyddyn i ddod. Rydym wedi comisiynu WRAP Cymru i edrych yn fanwl ar y gwasanaeth hwn a darparu adroddiad gweithredol manwl yn rhestru arsylwadau, casgliadau ac argymhellion. Mae adolygiad Ffordd Gwynedd hefyd yn cael ei gynnal o fewn y Gwasanaeth hwn a fydd hefyd yn amlygu meysydd newid.

5. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

Bydd yr Adran yn rhoi blaenoriaeth i symud y prosiectau a amlygwyd yn eu blaen gan hefyd rhoi blaenoriaeth i leihau ffigwr gorwariant a nodwyd.

Gydag Adran sydd yn cyflwyno Gwasanaethau rheng flaen, byddwn yn parhau gyda'r nod i gyflwyno'r gwasanaeth gorau i drigolion Gwynedd.

Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd (YGC)

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw diweddarau fy nghyd aelodau ar yr hyn sydd wedi digwydd yn y meysydd yr wyf yn gyfrifol amdanynt fel yr Aelod Cabinet dros YGC. Bydd hyn yn cynnwys amlinellu'r hyn sydd wedi digwydd yn erbyn addewidion Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023; lle mae'r mesurau perfformiad arni; a'r diweddaraf o ran cynlluniau arbedion a thoriadau.
- 1.2 Ar y cyfan, rwy'n fodlon gyda pherfformiad y mesurau rwyf yn gyfrifol amdanynt, ac yn diolch i'r Adran am eu gwaith. Rwy'n fodlon â pherfformiad yr Adran yn gyllidol.
- 1.3 Yn sgil cyhoeddi Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru (Gorffennaf 2020) rwyf yn edrych ymlaen at ddatblygu'r Strategaeth Leol. Mi fydd hyn yn gyfle i roi blaenoriaethau a mesurau priodol mewn lle i leihau risg llifogydd a gwneud cymunedau Gwynedd yn fwy diogel.

2. PROSIECTAU CYNLLUN CYNGOR GWYNEDD 2018-2023

Nid yw'r Adran yn arwain ar unrhyw brosiectau yng Nghynllun y Cyngor 2018-23. Mae'r Adran Amgylchedd yn arwain ar y Cynllun Gweithredu Newid Hinsawdd, gyda YGC yn arwain ar yr agwedd rheoli perygl llifogydd ac erydiad arfordirol sy'n ffurfio rhan bwysig o'r cynllun.

Isod gwelir gwybodaeth am brif agweddau'r gwaith yma, gan nodi bod risgiau 2.1 a 2.2 yn rhan sylfaenol o adnewyddu'r Strategaeth Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydiad Arfordirol Lleol (Strategaeth Leol) sydd i gael ei gwblhau erbyn Hydref 2023. Mae Grŵp Cenedlaethol wedi ei ffurfio i lywio'r Strategaeth Leol. Mi fyddaf, gyda chytundeb y Cabinet, yn rhoi briff i'r Adran ar gynnwys y strategaeth er mwyn gosod yn glir blaenoriaethu ar faterion ein risgiau. Mi fydd y Strategaeth Leol yn bwydo i mewn i gynllun Newid Hinsawdd y Cyngor.

Mae'r risgiau sydd yn 2.1 a 2.2 wedi cael eu herio gan y Pwyllgor Craffu Cymunedau.

2.1 Risg o lifogydd mewndirol oherwydd effaith newid hinsawdd

Mae fy Ngrŵp Prosiect Llifogydd rhwng adrannol wedi blaenoriaethu ardaloedd mewndirol drwy lenwi gwybodaeth i'r matrices blaenoriaethu dalgylchoedd.

Yn ogystal mae'r Adran yn cadeirio cyfarfodydd trawsadrannol i sicrhau ymwybyddiaeth o brosiectau llifogydd, ac i geisio ychwanegu elfennau adrannau eraill sydd yn uchafu gwerth i'r prosiectau hynny.

2.2 Risg o lifogydd arfordirol oherwydd effaith newid hinsawdd

Mae'r Adran wedi adnabod cymunedau bregus o ran risgiau o effaith stormydd, erydiad a llifogydd arfordirol. Mae fy Ngrŵp Prosiect Llifogydd rhwng adrannol wedi ffurfio matrices blaenoriaethu arfordirol. Bydd hyn yn adnabod cymunedau bregus fydd angen cefnogaeth.

2.3 **Effaith newid hinsawdd ar Fairbourne**

Mae'r ddogfen Fairbourne: Fframwaith i'r Dyfodol gyda 5 ffrwd gwaith sydd yn datblygu cynlluniau unigol - Cynllun Rheoli Risg Llifogydd ac Erydu Arfordirol (FCERM), Cynllun Pobl a'r Amgylchedd Adeiledig, Cynllun Rheoli'r Isadeiledd, Cynllun Cefnogi Busnesau a Chynllun Amgylchedd Naturiol. Mae Bwrdd Prosiect Fairbourne Symud Ymlaen yn cynnwys cyrff canlynol; Cyngor Cymuned Arthog (Cadeirio), Cyngorydd Lleol Gwynedd, Cyngor Gwynedd, Scottish Power, CNC, Llysgennad Cymunedol, Network Rail, Bwrdd Iechyd, Dŵr Cymru a Pharc Cenedlaethol Eryri.

Mae cynnydd diweddar fel yr isod:

- Mae Rheolwr Prosiect dros dro mewn lle.
- Mae Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) nawr yn arwain ar Gynllun Rheoli Risg Llifogydd ac Erydu Arfordirol. Mae CNC yn y broses o adolygu cyflwr eu hasedau a darparu Achos Strategaeth Amlinellol ar y ffordd ymlaen (SOC).
- Mae Gwynedd yn arwain ar y Cynllun Pobl a'r Amgylchedd Adeiledig drwy weithio yn draws adrannol. Mae'r gwaith cwblhau Asesiad Effaith ar Iechyd (Health Impact Assessment (HIA)) gyda'r gymuned wedi dechrau. Mae hyn yn mynd i roi gwybodaeth o'r gwir sefyllfa, ac ehangu ein gallu i gefnogi'r gymuned.

3. **PERFFORMIAD**

3.1 Mae'r flwyddyn yma'n parhau i fod yn un heriol. 'Rwyf yn hapus gyda pherfformiad yr Adran.

Mae Ymgynghoriaeth Gwynedd Consultancy (YGC) yn gweithredu fel:

- Adran sy'n dod ag incwm sylweddol i'r Cyngor.
- Ymgymryd â swyddogaethau statudol yn y maes dŵr a rheoli llifogydd.

Nawr tynnaf eich sylw i brif faterion YGC gan ddechrau hefo'r ochr fasnachol.

3.2 **Gwaith Masnachol**

3.2.1 **Incwm a strwythur y gwaith masnachol** - Mae'r gwaith masnachol yn dod a sgiliau 4 Gwasanaeth at ei gilydd i ffurfio tîm prosiect. Mae prosiectau yn galw am arbenigaeth sawl maes gwaith, oherwydd bod prosiectau o ran eu natur yn wahanol, ac mae cynllun gweithredu yn cael ei darparu i bob prosiect. Hefyd y bwriad yw bod pob cynllun yn cael ei fesur o ran bodlonrwydd cwsmer.

Y pedwar gwasanaeth yw:

- Dŵr ac Amgylchedd
- Adeiladu ac Isadeiledd
- Busnes a Chyflawni Prosiectau
- Technegol

Mae oriau cynhyrchu ffi aelodau staff yn cael ei fesur ac mae'r cyfanswm misol yn cael ei gytuno hefo'r Trysorydd er mwyn mesur perfformiad y Gwasanaeth.

Mae'r flwyddyn yma yn un llai heriol gan fod rhaglen waith cadarn mewn lle, ond gall y balans o waith newid yn ystod y flwyddyn.

O ran mesurau cyllidol, 'rwyf yn hapus gyda'u perfformiad sydd yn bwysig o gofio bod rhan helaeth o swyddogion yr Adran yn gweithio ar waith curo ffi, sy'n dod ac incwm o dros £7.35 miliwn y flwyddyn i'r Cyngor. Fel mae'r strwythur staff yn cael ei ehangu, mi fydd y targed incwm yn codi.

Mae patrwm gwaith am chwarter un a dau yn dilyn yr un patrwm gwaith a llynedd. Prif gleientiaid mae'r Adran yn gweithio iddynt yn 2022/23 isod:

ACGCC	Adran Tai ac Eiddo	Adran Amgylchedd Trafnidiaeth a Gofal Stryd
Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol	Cyngor Sir Ceredigion	Llywodraeth Cymru
	Cyngor Sir Powys.	Griffiths

- 3.2.2 Mae'r tîm amgylcheddol yn gweithio ar sawl cynllun. Maent yn cynnal sawl arolwg rhywogaethau gwarchoddedig i sicrhau bod cynefinoedd naturiol yn cael eu gwarchod, ynghyd â darparu mesurau gwella amgylcheddol ar gyfer cynlluniau. Yn ogystal mae'r tîm yn manteisio ar gyfleoedd i ychwanegu elfennau sydd yn cynyddu bioamrywiaeth ar gynlluniau. Mae materion amgylcheddol a chynaliadwyedd yn dylanwadu ar bob math o ddatblygiadau. Mae diogelu cadwraeth a gwella'r amgylchedd yn holl bwysig ac yn nodweddion allweddol datblygu a gweithredu yn gynaliadwy.
- 3.2.3 Mae'r timau risg llifogydd ac amgylcheddol yn darparu cyfraniad sylweddol at ddatblygu prosiectau newydd i sicrhau nad oes unrhyw brosiectau yn cael effaith niweidiol ar ein hamgylchedd naturiol. Wrth weithio yn fwy agos â natur mae'r adran wedi datblygu cynllun sydd yn rheoli llifo yn fwy naturiol yn nalgylch y Winion. Mae'r cynllun yma wedi ei ddatblygu ar y cyd gyda Parc Cenedlaethol Eryri i blannu coed, planhigion a chreu pyllau dŵr yn y dalgylch.
- 3.2.4 Mae'r Adran yn falch iawn i gynnal a datblygu cyflogaeth leol drwy'r strwythur, sydd yn swyddi o safon. Oherwydd cyfleoedd yn y farchnad mae'r Adran wedi ychwanegu 9 swydd i'r strwythur llynedd, gyda chynllun i ychwanegu 11 swydd arall dros y flwyddyn yma.
- 3.2.5 Un her mae'r Adran yn ei wynebu yw oherwydd bod swyddogion profiadol yn ymddeol a'r twf ym maint yr Adran, bod angen fwy o swyddogion ar lefel arweinwyr timau ac uwch gyda cymwysterau proffesiynol. Mae cefnogaeth gref gan y tîm rheoli i swyddogion sydd gyda'r deheuad â'r gallu i ennill cymwysterau proffesiynol ac mae'r Adran yn cydweithio gyda chyrrff addysgiadol a chyrrff proffesiynol.

3.2.6 Mae'r Adran yn rhoi blaenoriaeth uchel i hyfforddi staff. Mae'r Adran yn arwain yn Rhanbarthol ar Gytundeb Hyfforddi Proffesiynol Rhanbarthol Gogledd Cymru ar waith peirianyddol drwy sefydliad ICE (Institution of Civil Engineers). Ar hyn o bryd mae 8 swyddog dan hyfforddiant. Mi fydd hyn yn galluogi'r swyddogion i ddatblygu eu sgiliau, a'u galluogi i weithio ar gynlluniau mwy heriol. Mae'r staff hefyd yn ymwybodol fod cymwysterau proffesiynol yn allweddol i ddenu a churo gwaith.

3.2.7 Mae cynllun olyniaeth yr Adran yn cynnwys pedwar arall o uwch swyddogion sydd yn astudio cymwysterau Diploma Lefel 7 mewn Arweinyddiaeth a Rheolaeth Strategol gan gynnwys y pedwar Rheolwr Gwasanaeth.

3.3 Ymgymryd â swyddogaethau statudol ym maes dŵr a rheoli llifogydd

3.3.1 Mae Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd (YGC) yn gweithredu fel adran fasnachol a hefyd yn ymgymryd â swyddogaethau statudol ym maes dŵr a rheoli llifogydd. Mae'r Adran yn arbenigo mewn meysydd newid hinsawdd mewn perthynas â llifogydd ac erydiad arfordirol, yn enwedig gyda lefel môr yn codi. Mae'r adran yn monitro'r rhaglen waith yn fisol.

Yn ystod y flwyddyn ariannol, mae'r Gwasanaeth Dŵr ac Amgylchedd yn ei rôl cleient yn rheoli cynlluniau atal llifogydd a fydd yn gostwng y risg i drigolion Gwynedd. Mae'r buddsoddiad i gyflawni mwy o brosiectau lliniaru llifogydd gan gynnwys Abermaw, Hirael, a Dalgylch Ogwen.

3.3.2 Mae rhaglen o gynlluniau mawr a bach ar draws y Sir i ymateb i ddigwyddiadau llifogydd blaenorol. Mae'r adran yn gweithio ar y cyd gyda'r Adran Priffyrdd i gwblhau cynllun graddfa fach yn y flwyddyn ariannol bresennol, sydd yn lleihau risg i nifer o dai.

3.3.3 Byddaf yn parhau i weithio gyda'r Adran i gynnal trafodaethau priodol gyda rhanddeiliaid allweddol gan gynnwys Llywodraeth Cymru, Cynghorau Cymuned ac eraill megis y sector breifat a'r trydydd sector.

3.3.4 Mae'r asedau i'w archwilio yn ystod y flwyddyn 2022/23, wedi dechrau. Mae hyn yn ein galluogi i wybod cyflwr ein hasedau a rhaglennu gwaith cynnal sydd ei angen. Mae gwaith atgyweirio asedau diffygiol wedi ei raglennu ac mae'r adran yn parhau i fonitro'r asedau yn y cyfamser.

3.3.5 Mae Prom y Gogledd, Abermaw wedi cael difrod a llifogydd o'r môr ers rhai blynyddoedd bellach. Mae'r tonnau yn torri dros y strwythur yn aml, gan ddifrodi'r ffordd a'r waliau cyfagos. Mae'r gwaith o lunio Achos Busnes Amlinellol (ABA) wedi ei gwblhau. Mae cost y cynllun nawr yn £23 miliwn. Bydd angen i'r Cyngor adnabod 15% o arian cyfatebol os am wireddu'r cynllun.

3.3.6 Mae ymchwilio i ddigwyddiadau o lifogydd yn ddyletswydd arnom o dan y Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr. Yn y flwyddyn ariannol 2022/23 roedd 23 o ddigwyddiadau lifogydd mewnol.

3.3.7 Mae gwaith cymeradwyo ceisiadau Systemau Draenio Cynaliadwy (SuDS) yn parhau ac mae nifer o geisiadau yn cynyddu.

- 3.3.8 Mae cadw ein hasedau arfordirol yn saff i'r cyhoedd yn flaenoriaeth ac felly mae angen asesu risgiau o holl asedau arfordirol dan berchnogaeth y Cyngor. Mae'r adran angen ail gyflwyno cais achos busnes am arian i gyfarch y gwaith yma yn draws adrannol.

4 ACHREDIADAU

4.1 Achrediadau Buddsoddwyr Mewn Pobl (BMP)

Yn 2021 bu i'r adran dderbyn achrediad "Buddsoddwyr mewn Pobl" am y pedwerydd tro. Mi fydd yr adroddiad BMP â'r cynllun gweithredu yn plethu i mewn i gynllun busnes 2022/23 yr Adran.

4.2 Achrediadau BSi

Mae'r Adran wedi llwyddo gyda throsglwyddo o Achrediad 18001 (BSi) a chyrraedd gofynion 45001 oedd yn ofynnol i'w gwblhau. Mae hyn yn golygu ein bod yn cwrdd â gofynion uchel o gyflwyno gwasanaeth gyda systemau rheoli a threfniadau lechyd a Diogelwch, sydd yn cael eu monitro gan BSi ar gyfer yr achrediad. Hefyd mae gan yr adran yr Achrediadau canlynol sef - BSi 14001 - Amgylchedd a BSi 9001 - Safon. Y drefn o ran archwiliad yw bod archwiliwr BSi yn ymweld â'r Adran ddwywaith y flwyddyn er mwyn cynnal archwiliad manwl o'n trefniadau.

Mae archwiliadau mewnol ar waith yr adran yn cael ei gwblhau gan yr Uned Busnes ac mae'r adran yn cydweithio gydag adran y Trysorydd i gwblhau archwiliadau penodol.

5. SEFYLLFA ARIANNOL/ARBEDION

- 5.1 Ar ddiwedd mis 2 o'r flwyddyn gyllidol 2022-23, mae'r Adran yn amcangyfrif tanwariant o £18,655. Mae'r Adran wedi cyflawni eu cynlluniau arbedion effeithlonrwydd hanesyddol.

- 5.2 Mae'r Adran yn rhagweld cwrdd â'r targed elw eleni, drwy berfformiad o ansawdd. Mae proffil gwaith sydd wedi ei rhaglennu yn gyson gyda phroffiliau'r blynyddoedd blaenorol ac mae gwaith digonol ar gael gan ein cleientiaid am weddill y flwyddyn.

6. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

Parhau i weithredu a rheoli'r Adran gyda chydblethiad agosach rhwng y gofrestr prif risgiau, a'r gwaith dydd i ddydd gyda'r nod o uchafu perfformiad yr Adran.

7. BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Y Swyddog Monitro:

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:

'Rwyf yn fodlon fod yr adroddiad yn adlewyrchiad teg o sefyllfaoedd ariannol yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol a'r Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd.